

Szinopszis

Római kori temető Biatorbágy határában

2004 tavaszán Biatorbágy külterületén, a 100-as út északi oldalán fekvő domboldal aljában, az épülő Outlet Center helyszínén megelőző régészeti ásatást végzett a Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága (ásatásvezetők: Maróti Éva és Repiszky Tamás). Az úttal párhuzamosan feltárt, 250 m hosszú 18–20 méter széles sávban a gépi humuszolás után bronzkori gödrök, valamint római és avar sírok kerültek elő. A 172 objektum többsége avar temetkezés (kb. 100 sír). Jóval kevesebb a római sír, kb. 36 db, melyeken belül 9 kora római, 27 késő római temetkezés. Előkerültek egyéb szórvány római tárgyak, illetve avar sírok földjében kerámia és üvegtöredékek, továbbá másodlagosan felhasznált átfúrt érmek és fibulák, melyek jelzik, hogy több, mára már elszántott római sír is volt a területen.¹

A tervezett kötet tartalmazza a sírleírásokat és minden egyes sírhoz egy-egy képtábla járul, a sírrajzzal, fotóval és a mellékletek képével (3–35. tábla). A temető szerkezetét az összesítő térképen különböző színnel kiemelt, eltérő korú sírok mutatják be. A feltárás jellegéből adódóan, csak a beruházással érintett keskeny sávot lehetett feltárni, így temetőszerkezetről csak óvatosan beszélhetünk (kb. 2000 m²). Az egyes korszakok sírjai keverednek egymással, tehát nem különül el világosan a római és az avar temető (1–2. tábla).

A római korban belül a temetkezés időben nyugatról kelet felé haladt. A feltárt sáv nyugati részén kezdődik a temető a kora római sírokkal, melyeket bronzkori gödrök vesznek körbe. A sírok sűrűsége itt nem olyan nagy, mint a temető másik felében. Valószínűleg a középső császárkori sírcsoport hamvasztásos sírjait már elvihette a szántás, de egy halomsír is állhatott is. A késő római sírok többsége a feltárt sáv közepén és keleti felében, avar sírok között található. Egy 3. század második felére/végére tehető sírcsoport pont a korai és késő sírok között, a hamvasztásos és csontvázas temetkezés határán fekszik. A késő római sírokon belül időben valószínűleg északról dél felé is haladt a temetkezés, mert a déli szélén lévő sírsorok már a 4. század utolsó harmadára tehetőek. A római temető észak felé egyértelműen folytatódott. Dél felé csökken a sírszám, kelet és nyugati irányban pedig nem terjed ki a feltárt sáv széléig.

Az ásatók az objektum leírásoknál az avar sírok közé tartozónak vették az üres, a melléklet nélküli, továbbá a rézsú, illetve a távközlési kábel miatt ki nem bontott sírokat is. Összesen 31 ilyen, kérdéses korú sírről beszélhetünk, melyek közül kb. 10–12 sír római is lehetett. A kisméretű, üres vagy melléklet nélküli síroknál felmerülhet a jelképes sír, vagy az elkorhadt csecsemő sír értelmezés egyaránt. Mind a római, mind az avar temetőkben előfordulnak hasonlóak.

A temető tájolása szinte teljesen egységes. Mind az avar, mind a késő római sírok Ny–K irányban fekszenek, gyakran kis elhajlással észak, néha dél felé. Ezzel ellentétben, K–Ny tájolású a négy kora római, csontvázas sír és további három/négy, 3. század második felére keltezhető sír.

A temetőt az 1. század második felétől a 4. század végéig használták. Ezen belül legkorábbiak a bennszülött kelta lakossághoz köthető, 1. század második felében–2. század elején eltemetett csontvázas sírok (1 férfi, két női). Edénymelléklet mindhárom sírban volt. Ékszer (szárnyas fibula) csak a két női sírban. A kora római bennszülött sírokban többnyire nem találunk érmet. A közeli telep éremanyagát figyelembe véve közvetlenül a foglaláskor már megjelentek Biatorbágy térségében a rómaiak (Tiberius és Claudius érmek). Talán a temető használata is ekkor kezdődhetett, az 1. század közepén. A folytatást a Flavius, Domitianus majd Hadrianus kori érmek fémjelzik.

¹ A temető a régészetileg már ismert Budapark északi oldalán található (az 1991-ben és 1995-ben itt feltárt, közel 500 síros avar temetőtől mindössze a 100-as út választja el). Az avar temető mellett, a Budaparkban 1995-ben római kori település gödrei és kemencéi is előkerültek, melyek egy nagyobb római településhez, ún. vicushoz tartozhattak (ld. később).

A temető legnagyobb alapterületű sírja egy lósír, mely a csikó csontváz mellett 3 ép bronzedényt tartalmazott (ember nem volt benne). Ugyancsak ép bronzedények kerültek elő, tőle kb. 15 méterre, a kidobott földből. Ezek esetleg egy elszántott halomsírhoz tartoztak a 2. század végén. A középső császárkori sírok másik fele szórthamvasztásos temetkezés. Négy ilyen sír maradt meg a biatorbágyi temetőben (a többit esetleg elszántották). A mellékletek (kerámia, mécses, ládikaveretek, érem) égettek, töröttek, valamennyit a máglyára helyezhették és utána kerültek a sírgödörbe. A hamvasztás valamikor a 2. század közepén váltotta fel Biatorbágyon a kora római csontvázas temetkezést.

A késő római temetőben, a 27 síron belül legtöbb a földsír (48%) és feltűnően sok a kőpakolásos, vagy kövekkel körberakott sír (30%), épített sír pedig csak 3 téglá- és 3 kőláda sír (11–11%). Egyedülálló gerendavázis konstrukció van két földsírban, ahol vízszintes gerendákon fekvő faszerkezet fedhette le felülről a halottat. Mindkettőbe középkorú nőt temettek, gazdag melléklettel. Mind a sírformák, mind a sírok mérete (alapterület, mélység) jelezheti egy sír gazdagságát. Az épített sírokba egyértelműen a gazdagabb lakosságot temették, de a földsírokon belül azok is, melyek kiásásába több munkát fektettek mutathatják tulajdonosának a közösségben betöltött jelentősebb helyzetét. Pl. a kétoldalt padkás, közepén mély sírok nagyobb munkát igényeltek, mint a sekély, padka nélküli temetkezések. Ha az egyes sírformák mellékletszámát nézzük, érdekes módon nem az épített sírok a leggazdagabbak, hanem a kőpakolásos temetkezések. A gazdagság megállapításához a mellékletszámon túl figyelembe kell venni az ékszerek és viseleti tárgyak számát, anyagát, a kerámia mennyiségét és minőségét is. Az üvegek és érmek pedig már meglétükkel is egyfajta gazdagságra utalnak. Kivételt képeznek a gyerekek, kiket sokszor kiemelkedő vagy szokatlan mellékletekkel helyeznek a sírba (pl. szőlőmetszőkés a 8. sírban).

Valamennyi rabolt sír a 4. századra tehető. A késő római temetkezések egyharmada volt rabolt. A 27 késő római sírből 25-ben volt melléklet. Legtöbb a női sírokban (mellékletszám 4,6 db). A férfi sírokban jóval kevesebb (2,9 db). A gyereksírokban viszonylag sok (4 db). Az üres sírokban csak 1,3 db. A temető átlagos mellékletszáma 3,3. A mellékletek kb. egyharmada kerámia, majdnem ugyanennyi a női ékszer (29%). Jóval kevesebb az érem (15%), a viseleti tárgy (9,6%) és az eszköz (8,6%). Legkevesebb az üveg, 5,4%. A rítusra jellemző, hogy egy halottat felöltöztetve, ékszerezve, vagy csak étel-ital melléklettel ellátva temettek-e el. Biatorbágyon ritka, hogy csak felöltöztetik a halottat és nem kap edényt (egy kislány, egy férfi sír). Sokkal gyakoribb, hogy étellel, itallal ellátják, de nincs ékszer és viseleti tárgy a sírban (egy gyerek, egy üres, négy nő, egy férfi sír). Érem és eszköz ez utóbbi sírokba még kerülhetett.

Érem a késő római sírok 30%-ában volt. Koruk 308–375 közöttre tehető, ezen belül legtöbb a 4. század második feléből származik (*terminus post quem*). Az érmek helye a sírban elsősorban a kéznél, ritkábban a lábnál. A halott szájába nem tettek pénzt Biatorbágyon. Valamennyi női váznak és kislány sírnak volt melléklete. Teljes ékszer garnitúra, vagyis hajtű, fülbevaló pár, nyaklánc, karperec és gyűrűk csak egyetlen, nagyon mély sírban volt, fiatal lány mellett. A férfiak között legkiemelkedőbb társadalmi helyzetben a hagymafejes fibulát viselő, középkorú ember lehetett. A többiben alig volt néhány övtartozék vagy eszköz.

A biatorbágyi római temetőben az étel – ital mellékletet többnyire kerámia edényekbe tették (18 sír). A gazdagabbaknál néha előfordul üvegedény is (5 sír). Egy esetben volt étel, vagyis állatsont a sírban kerámiaedény nélkül, valószínűleg nem maradandó anyagból készült edényben (pl. fatálban). Az edények helye korszakonként változó. A kora római korban a fejhez, a 3–4. században már a lábhoz tették. A sírok felénél csak egy edény volt a sírban. Gyakori még a korszok-bögre párosítás, de Biatorbágyon viszonylag sok fazék is volt. Három, ill. négy edény csak egy-egy női sírban. Formát tekintve sokkal gyakoribb az italfogyasztásra vagy felszolgálásra szolgáló korszok és pohár, mint az ételt tartalmazó tál és fazék. Néha üvegpohárral párosítják a korszokat. Festett edény (tál és pohár) csak a 3. századi sírokban fordul elő. A korszok többsége mázas korszok, a bögréken belül a felhúzott fülű, simított típus dominál.

Érmek kelteznek őket 358–367 közöttre/utánra. Valamennyi házi kerámia korsó lóherelevél kiöntővel készült. Sőt ez a típus simított felülettel is megtalálható a temetőben. Simított és mázas edények csak nők és kislányok mellett fordulnak elő. Az edényformákat színes típusábrák mutatják be (36–41. tábla).

Helyi gyártásra nincs bizonyíték, bár a mindennapi életben leggyakrabban használt házi kerámiát valószínűleg helyben készítették a nagyobb telepeken. Mázas, simított és festett kerámia pedig az üvegekkel és ékszerek többségével együtt az aquincumi műhelyekből érkezhettek. A sok egyforma formájú és kivitelű mázas korsó egy közös műhelyt feltételez. Hasonló a helyzet a felhúzott fülű, simított bögrékkel és a korongolásnyomokkal kialakított bögre – fazék típusokkal is. Nagyon sok hasonlóság fedezhető fel a másik két *vicus*, Budaörs és Páty anyagával, ami elsősorban a nagyobb telepeket egymással és a provincia székhellyel összekötő kereskedelmi útvonalakkal magyarázható.

A temető beleillik az Aquincum délnyugati körzetében lévő *vicusok* (Budaörs, Biatorbágy, Páty) temetőinek sorába. A jelenleg ismertett temetőrészt a Biatorbágy, Kukorica-dűlőben lévő *vicus* központi, kőépületes részétől kb. 400 méter választja el, de ha az M1 és 100-as út között feltárt települést is a *vicus*hoz számítjuk, akkor mindössze 50 méter van a temető és a telep széle között. A temető az alacsonyabb fekvésű, patakparti telephez képest kisebb magaslaton, domboldalon helyezkedik el (1. tábla).

A temető két sírjából kerültek elő **bronzedények**: a lósírból és egy elszántott halomsírból. A következő edényfajtaikat találták: kerek szájú, tagolt felületű boros korsó, kézmosásra való nyéllel ellátott tál; vízforralásra való kiöntős kancsó; üst vagy bogrács darabjai; kerek szájú, tagolatlan felületű korsó; szögletes vállú vizes kancsó; fürdőző serpenyő. Az 1. század végén – 2. század elején készült a korsó, a nyeles tál és a fürdőző serpenyő. A lemezből kalapált vizeskancsókat a 2. század közepén készítették. A kerek szájú tagolt felületű korsó a 2. század 2. felében helybeli mester sajátos kreációja. Az edényeket hosszú ideig használták, többször javították. Feltehetően a 2. század végén, esetleg a 3. század elején temethették el őket. A 2. századi vezetőréteg temetkezéseihez tartozó bronzedények nem étel – ital mellékletet tartalmaztak, hanem a halotti szertartásoknál, lakomáknál és a hozzájuk kapcsolódó rituális tisztálkodásnál használt serpenyők, vizes kancsók és boroskancsók voltak. Drága importedények lévén a bennszülött vezetőréteg és a veteránok temetkezéseihez, ló- és kocsisírokhoz valamint halomsírokhoz köthetők. Ld. Szabó Klára tanulmányát (7 képtábla).

A temető egyik késő római, kőlapokból összeállított sírjában egy kora római **feliratos sírtáblát** találtak másodlagos felhasználásban. Anyaga mészkő, a felirat szövege teljesen mondható, legfeljebb egy sor hiányozhat. A sírkövet egy apa állította a lányának. Mindketten római neveket használtak (*Vitalia*, *Secundus*), de a cognomenek használata miatt csakis egy peregrinus családdal állhatunk szemben. A sírtábla egy kelta bennszülött család nagyobb síremlékének (sírépítmény vagy síraedicula) része lehetett, amelyet a Kr. u. 2. század első felében, inkább Traianus – Hadrianus uralkodása időszakában állítottak (Kovács Péter cikke).

Az **embercsontok** vizsgálata ma már elengedhetetlen egy temető népességének a megismeréséhez. Kiderül belőle a nők, férfiak és gyerekek aránya. A kora római temető három csontvázas sírja közül egyik középkorú férfi, kettő pedig nő. A késő római temetőnek 23 sírjában volt 24 csontváz. 14 nő, 8 férfi és két gyerek sír. Esetleg a kora- és késő római lakosság közti különbségek is megállapíthatók. A különböző betegségek, sérülések látható nyomai is vizsgálhatók. Biatorbágyon abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy össze is lehet hasonlítani az ugyanide temetkező, pár évszázaddal későbbi avar népesség embertani képével (Merczi Mónika tanulmánya).

A temető anyagát Szentendrén, a Ferenczy Múzeumi Centrum őrzi.

Ottományi Katalin

TARTALOMJEGYZÉK

Ottományi Katalin: A biatorbágyi római *vicus* temetője

Bevezetés

I. A lelőhely ismertetése

II. Sírleírások

III. Temető szerkezete

III. 1. Kérdéses korú, üres vagy melléklet nélküli sírok

IV. Temetkezési rítus

IV.1. Tájékozás

IV.2. Nemek

V. Kora- és középső császárkor

V.1. Kora római csontvázas temetkezés

V. 2. Ló sír, halomsír(?)

V. 3. Hamvasztásos temetkezés

VI. Késő római sírformák

VI. 1. Téglasírok

VI. 2. Kőláda sírok

VI. 3. Kövekkel körbevett sírok

VI. 4. Kőpakolás

VI. 5. Földsírok

VI. 6. Gazdagság – sírforma

VII. Sírrablás

VIII. Késő római mellékletek (viselet, ékszer, érem, eszköz)

VIII.1. Melléklet nélküli sírok

VIII. 2. Érem

VIII. 3. Női viselet, ékszerek

VIII. 4. Övviselet és eszközök női sírban

VIII. 5. Férfi viselet, eszközök

IX. Étél – ital melléklet

IX. 1. Kerámia formák

IX. 2. Edények kivitele

IX. 3. Üvegek

IX. 4. Mellékletek összehasonlítása a másik két *vicus* temetőjével

IX. 5. Gazdagság – mellékletek

X. Korszakok, keltezés (késő római kor)

X.1. 3. század második fele – vége (3–4. század forduló)

X. 2. 4. század

XI. A temetőhöz tartozó település

XI. 1. A biatorbágyi *vicus*

XI. 2. A vicusok temetői

Irodalom

Klara De Decker: Bronzedény mellékletek a biatorbágyi *vicus* temetőjéből

Kerek szájú, tagolt felületű kancsó

Nyéllal ellátott tál

Vizes kancsó mélyen ülő hassal

Üst vagy bogrács

Bronzkorsó - B 1241

Szögletes vállú vizes kancsó

Fürdőző serpenyő

Bibliográfia

Kovács Péter: Feliratos római sírtábla Biatorbágyról

Merczi Mónika: A biatorbágyi római temető embercsontjai

Kora római csontvázas sírok

Késő római csontvázas temetkezések

Római kori temető Biatorbágy határában.,

Szerkesztő: Ottományi Katalin

Terjedelem:

A4-es méret: 202 x 265 mm

Belív: 180 oldal

Borító: 4+0 szín, kívül matt fóliázva

színes képtáblák: 50 db + a borító

Példányszám: kb. 200–300 db

Szerintem nem kell kemény borító.

Ottományi: 65 oldal szöveg (+ idegennyelvű kivonat) és 43 képtábla

Szabó Klára: kb. 40 oldal szöveg 7 képtábla

Merczi Mónika: kb. 20 oldal (ez még nincs kész)

Kovács Péter: 3 oldal szöveg és 2 kép

Kb. 130 oldal szöveg + 50 képtábla: 180 oldallal lehetne számolni

Tavalyi költségvetés a Martin Opitz kiadótól (a terjedelem kb. ugyanannyi)

A kötet tervezett paraméterei:

- Formátum: 202x265 mm
- Belív: 160 oldal, 1+1
- Papír: matt műnyomó, 130 g
- Borító: matt műnyomó 130 g 4+0 szín, matt fólia
- Kötészet: keménytáblás, cérnafűzött
- Példányszám: 500

Ezek költségei tételesen:

1. Olvasószerkesztés (szövegellenőrzés és korrektúra): 160 000 Ft

2. Grafikai tervezés, tördelés, képszerkesztés: 240 000 Ft

3. Nyomdaköltség 1 150 000 Ft

Összesen: 1 550 000 Ft

SZAKMAI ÖNÉLETRAJZ

Személyes adatok

Név: Dr. Ottományi Katalin
Születési hely, dátum: Debrecen, 1956.05.24.
Lakcím: 2022 Tahitótfalu, Szentendrei út 66.
Telefon: 06-30-279-3081
E-mail cím: ottomanyi.katalin@gmail.com

Tanulmányok

1970–1974: Kaffka Margit Gimnázium, Budapest.
1975–1976: ELTE, BTK Történelem-könyvtár szak
1975–1980: ELTE, BTK Régészet
1976–1981: ELTE, BTK Latin nyelv és irodalom
Diplomamunka címe, megszerzésének éve: Késő római besimított díszítésű kerámia Pannoniában, 1980.
Egyetemi doktori fokozat: 1988 (97/1987-88). Római kori régészet, summa cum laude minősítés.
Ph. D doktori cím: 1997 (O-253/97, summa cum laude), Történelem (régészet). A késő római telepkerámia főbb típusai Pannoniában.
Német nyelvvizsga: 1994

Végzettség

Régész: provinciális régészet és népvándorlaskor (180/1980 kitüntetéses oklevél)
Latin nyelv és irodalmi előadó (Okl. szám: 372/81)

Munkahely, főbb tevékenység/feladatkörök

1980 szept. – dec.: ELTE Régészeti Tanszék, tudományos segédmunkatárs. Epigráfiai anyaggyűjtés, a Mócsy András által szerkesztett római névkutatás (onomasztikon) kötetéhez.
1981. ápr. – június: Csákvár, ásatási munkás (Floriana késő római temetőjének feltárása)
1981. júl. – 1983. okt.: Szentendre, Ferenczy Múzeum, régész-muzeológus (M1-es autópálya építését megelőző feltárás vezetése; Ceglédi és dabasi járás topográfiai munkálatainak terepbejárásában való részvétel; leltározás, gyűjteményrendezés, kiállítás rendezés stb.).
1983. nov. – 1997. okt.: ELTE, BTK Régészeti Tanszék, könyvtáros. Tanszéki könyvtárban könyvtárosi munkakör betöltése. Előadások tartása (bevezetés Pannonia történetébe, latin nyelvórák).

1997. nov. – 2013. okt. Szentendre, Ferenczy Múzeum, régész-muzeológus. Terepmunka (ásatások, szakfelügyelet, terepbejárás), leltározás, gyűjteményrendezés, kiállítás rendezés, előadások, vezetés a kiállításokban, katalógusok, könyvek, tudományos cikkek írása.

2014. május 1. – 2015. május 18.: Damjanich János Múzeum, Szolnok. M4-es autópálya ásatáson régész munkakör.

2015. május 18. – 2020. november: Ferenczy Múzeumi Centrum. Adattárosi munkakör (régészeti, néprajzi, történeti adattár), alkalmanként szakfelügyelet, ásatásvezetés. Kiállítás rendezés, helytörténeti kiadványok, könyvek, tudományos cikkek írása.

2021. január – 2022. március: nyugdíjasként, megbízási szerződéssel a Ferenczy Múzeumi Centrum Helytörténeti kiállításának kurátora. Pilisszentiván állandó helytörténeti kiállításának rendezése. Budakalász régészeti kincsei címmel virtuális kiállítás kurátora.

Ásatások ásatásvezetőként

Autópályák, logisztikai parkok, áruházak építését megelőző ásatások vezetése és koordinálása:

1981–1983: M1-es autópálya (Herceghalom, Páty). Római telep, villagazdaság.

1997–1999: Páty, Malom-dűlő. Római telep (*vicus*)

2002–2003: Budaörs, Kamaraerdei-dűlő. Római *vicus* és temető.

2004–2006: M6-os autópálya (Érd). Bronzkori telep, római villagazdaság, Árpád-kori falu.

2005–2006: M0-ás körgyűrű (Budakalász). Bronzkori temető, kelta telep, hun kori sírok.

2009–2011: Gödöllő, Lidl áruház. Szarmata telep.

2014–2015: M4-es autópálya ásatás (Tiszapüspöki). Őskori és szarmata telep.

Kisebb ásatások, leletmentések:

1984: Százhalombatta (római, katonai *vicus*).

1986: Kis-Balaton program keretén belül Vörsön.

1999: Nagykovácsi (Amerikai iskola). Szakfelügyelet közben őskori telep.

2000: Herceghalom. Szakfelügyelet közben kelta telep.

2001: Dunabogdány, Bogonhát. Lakópark építés közben Árpád-kori telep.

2002: Vecsés, lakópark. Szarmata telep.

2007–2009: Perbál (4. és 9. lh.). Őskori telep, kelta és római telep.

2010: Pilisvörösvár. Római sírok.

2016: Perbál (9. lh.). Késő római villagazdaság.

Muzeológiai tevékenység

A szentendrei Ferenczy Múzeumban folyamatos leltározás és adattározás 1981–1983 és 1997–2013 között, hagyományos leltárkönyvekbe, illetve 1999 óta számítógépes adatbázisokba (Ariadné adatbázisba 1999–2005 között. Arché adatbázisba 2005–2013 között).

2015. óta a régészeti, történeti és néprajzi adattár vezetése. Leltározás hagyományos módon és az Arché adatbázisba.

Az általam kiásott leletanyagok rendezése és feldolgozásra való előkészítése folyamatosan.

Kiállítás rendezés, ismeretterjesztés

Kiállítás koordinálása 2000–2001 (Milleniumi kiállítás, Szentendre, katalógussal).

Időszaki régészeti kiállítások római kori részének rendezése Szentendrén: 1982, 2000, 2004.

Állandó régészeti kiállítás rendezése: Budaörs, városi régészeti múzeum (2002-től folyamatosan megújítva, katalógussal).

A Pest megyei régészeti látványraktár (Gödöllő) római és hunkori termének berendezése (2011) s a katalógus elkészítése (2014).

Állandó helytörténeti kiállítás római kori részéhez forgatókönyv: Gödöllő, városi múzeum (2015).

A római kor utolsó évszázada a Dunakanyarban. Magyar Nemzeti Múzeum Mátyás király múzeuma (Időszaki kiállítás). A késő római kerámiagyártáshoz tabló és forgatókönyv. Visegrád 2015–2016.

Pátyi helytörténeti gyűjteményben római tárló rendezése (2005)

Rendszeres tárlatvezetés Szentendrén a római kőtárban és a 2015-ben megnyílt állandó helytörténeti kiállítás régészeti részében.

Szentendre a kereskedőváros. A Castrumtól a kereskedőházig c. helytörténeti kiállítás régészeti részének kurátora (2020–2021)

Pilisszentiván története a római korban c. állandó helytörténeti kiállítás egyik kurátora (2021)

Ismeretterjesztő előadások tartása Pest megyében több alkalommal, pl. Biatorbágy, Budakalász, Érd, Leányfalu, Nagykovácsi, Páty, Solymár, Szentendre, Törökbálint, Vác.

Tv előadás a Mindenki Akadémiája c. műsorban: Kocsival a túlvilágra – a budaörsi temető kora római vezetőrétegének temetkezései.

Egy lelet – egy történet (rövid videofilmek: A pátyi csontfésű; késő római övveret).

Múzeumi kincseink audionarrációval (41. rész: Ókori mozsár – római festett dörzstál; 49. rész: Leányfalui fazekasműhely – késő római gyümölcsöstál)

Jelentősebb, tudományos előadások

Bécsben, a késő római besimított kerámiáról, 1983-ban.

Tudományos konferenciák Pest megyében II–III: A Dunakanyar késő római kerámiagyártása (1998); Kutatások Pátyon, a római telep területén 1997–1999-ben (2000).

Régészeti Társulat vándorgyűlésén, Vácon, a budaörsi római temető sírformáiról (2011).

Régészeti Társulatban, a Kuzsinszky díjjal kitüntetett előadók között: A római vicus fogalma s kutatása Pest megyében (2014)

Ókortudományi Társaságban: Újabb római vicusok Pest megyében címmel (2014).

Fiatal Római koros kutatók konferenciáján: Mázas kerámia a budaörsi vicusban (Szöny); A pátyi késő római temető sírcsoportjai (Visegrád); A Visegrád-Gizellamajori erőd Ny/I. helyiségének kerámiája (Visegrád); Római villagazdaságok Érden, a Benta-patak völgyében (Budapest).

A Fiatal Népvándorlászoros kutatók konferenciáján: 5. századi kerámia a Visegrád-Gizellamajori erőd déli épületszárnyában (Esztergom); Barbár sírok a budaörsi késő római temetőben (Komarno).

Romania Gothica. (International Conference at the Eötvös Loránd University, 2010).
Veränderungen des Töpferhandwerks in der ersten Hälfte 5. Jhs. auf Grund des Keramik von Befestigung Visegrád-Gizellamajor.

Dörfliche Siedlungen der römischen Kaiserzeit im mittleren Donauraum. Győr, 2010: In den Boden eingetieft Häuser im Vicus von Budaörs.

Korszakok és birodalmak határán – Kelták a Kárpát-medencében (Tatabánya, 2014): Az érdi benntülött telep

Soproni Sándor emlékkonferencia Visegrádon: A Dunakanyar késő római kerámia gyártása (2016).

A budaörsi római vicus temetője c. kötet könyvismertető előadása a Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulatban (2017).

Istvánovits, Eszter – Hágó, Attila Nándor – Ottományi, Katalin – Szöcs, Péter
Levente: Dr. Ernő Andrassy, a doctor, an archaeologist, and a museum founder. Nyíregyháza–Szeged 2022.

Egyéb szakmai tevékenység

Kiadványszerkesztés: Studia Comitatus 30 (2007); Képek a múltból, Szentendre 2008; Római vicus Budaörsön, Budapest 2012; A budaörsi római vicus temetője (2016).

Tudományos kutatócsoport vezetése a pátyi római telep feldolgozásához (2002–2007), a budaörsi római telep feldolgozásához (2007–2012) és a budaörsi temető feldolgozásához (2013–2016).

Pályázati tapasztalat

Vezető kutatóként megnyert OTKA pályázat 2003-ban (T 037267): A pátyi római telep újabb kutatási eredményei.

Vezető kutatóként beadott OTKA pályázat 2013-ban (K 108598): A budaörsi római vicus temetője.

Részvétel OTKA pályázatokban:

1995–1997. A Szombathely-Fő téren feltárt fazekas kemence kerámiájának feldolgozása.

2000–2003 (T029973 sz. pályázat). A Visegrád-Gizellamajorban feltárt késő római kiserőd feldolgozása.

NKA alkotói pályázat 2013-ban (3202/00370): A Visegrád-Gizellamajorban feltárt késő római kiserőd keletkezése a kerámia anyag alapján.

NKA alkotói pályázat 2016-ban (3202/00498): A budaörsi római vicus temetője.

NKA alkotói pályázat 2018-ban (201102/03096): A pátyi temető késő római sírjai

NKA publikációs pályázatok: A budaörsi római vicus (2012) és a vicus temetője (2016) c. kötetekre. A pátyi temető római sírjai (2019) c. kötetre.

MTA publikációs pályázat 2016-ban: A budaörsi római vicus temetője.

NKA alkotói pályázat (2022): Az Érmellék régészeti lelőhelyei Dr. Andrassy Ernő kéziratai alapján

MTA könyvkiadási pályázat (2022): Volt egyszer egy múzeum. „Az Érmellék történelmi múzeuma – Dr. Andrassy – Érmihályfalva”

Társulati Tagságok

1975-től–1997-ig: Az Ókortudományi Társaság tagja

1978-tól folyamatosan: A Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat tagja.

2005-től folyamatosan: A Magyar Régész Szövetség alapító tagja. 2015 –2016-ban a Fegyelmi bizottság tagja.

2012–2016: a Pulszky Társaság tagja.

Kutatási témák

Késő római és kora népvándorlás kor: kerámia (besimított kerámia Pannoniában, illetve a Dunakanyar kerámiagyártó központjai); telepek (pl. Biatorbágy, Perbál); hunkori temetkezések (Budakalász, Páty); katonai erődítmények kerámiája (Budakalász, Dunabogdány, Leányfalu, Nógrádverőce, Pilismarót, Pilisszántó, Szentendre, Szigetmonostor, Visegrád).

Vidéki, római telepek: villák és vicusok különbségeinek kutatása. Pest megye római település története (elsősorban a pátyi és budaörsi vicusok, továbbá az érdi és perbáli villagazdaságok alapján).

Késő kelta –kora római átmenet vizsgálata a római korban is tovább élő késő kelta telepeknél (a budakalászi, érdi, pátyi és budaörsi ásatási anyagaim alapján)

Késő római temetkezések Pest megyében (telepek és temetők anyagának összehasonlítása, ld. Páty, Budaörs, Biatorbágy)

Pest megyei települések helytörténete, régészete: Biatorbágy, Budakalász, Budaörs, Érd, Leányfalu, Nagykovácsi, Páty, Szentendre, Törökbálint.

Kitüntetések

2012. március. Kuzsinszky Bálint emlékérem. A Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat kitüntetése a tudományos munkásság elismeréséül.

2023. augusztus 26.

Dr. Ottományi Katalin

JELENTŐSEBB PUBLIKÁCIÓK

Ottományi, K.: Fragen der spätrömischen eingeläuterten Keramik in Pannonien. *DissArch* II/10. 1981(1982).

Ottományi K.– Gabler D.: Római telepek Herceghalom és Páty határában (A pátyi terra sigilláta). *StComit* 17 (1985) 185–272.

Ottomány, K.: Late Roman pottery. In: Gabler D. (szerk.): *The Roman fort at Ács-Vaspuszta (Hungary) an the Danubian Limes*. *BAR Int.* 531. 1989, 318–386, 492–570.

Ottományi K.: Későrómai kerámia a leányfalui örtoronyból. *StComit* 22 (1991) 5–144.

Ottományi, K.: Eine Töpferwerkstatt der spätrömische Keramik mit Glättverzierung von Pilismarót–Malompatak. *ActaArchHung* XLVIII (1996) 71–134.

Ottományi, K.: Late Roman pottery in the Dunabogdány kemp (A dunabogdányi tábor későrómai kerámiája). *Antaeus* 24, 1997-98 (1999) 333–373, 726–738.

Ottományi, K. – Sosztarits, O.: Spätrömische Töpferofen in südlichen Stadteil von Savaria. *Savaria* 23/3 (1996–1997), 1998, 145–216.

Ottományi K.: Hunkori sírok a pátyi temetőben. *ArchÉrt* 126 (2001) 35–74.

Ottományi K.: A Budakalász–Luppacsárdai örtorony késő római kerámiája. *StComit* 28 (2004) 265–294.

Ottományi K.: Mintásan festett kora római kerámia a budaörsi és pátyi telepről. *ArchÉrt* 130 (2005) 53–103.

Ottományi, K.: Die spätlatènezeitlich-römische Siedlung von Budaörs. *ActaArchHung* 56 (2005) 67–132.

Ottományi K.: A pátyi római telep újabb kutatási eredményei. *StComit* 30 (2007) 7–238.

Ottományi K.: A római kor emlékei Pest megyében (öslakosság, településszerkezet, temetkezés, vallás, betelepített barbárok). In: Torma, I.–Fancsalszky, G. (szerk.): *Pest megye monográfiája I/1. A kezdetektől a Honfoglalásig*. Budapest, 2007 (2008) 249–341.

Ottományi K.: Késő római–kora népvándorlás kori település részlet Biatorbágyról. *ArchÉrt* 133 (2008) 133–197.

Ottományi, K.: Hunnenzeitliche Gräber in Budakalász und Páty. *CommArchHung* 2008, 231–263.

Ottományi K. (szerk.): *Képek a múltból. Az elmúlt évek ásatásaiból Pest megyében (Perspectives on the Past. Major Excavations in County Pest)*. Szentendre 2008.

Ottományi, K.: Eingeläuterte Gefäße aus der letzten Periode der Siedlung von Budaörs. In: Bíró Sz.: (szerk.): *Ex officina...* *Studia in honorem Dénes Gabler*. Győr, 2009, 411–442.

Ottományi K.: Késő római mázas kerámia a budaörsi telepen. *Arrabona* 49/1 (2011) 263–290.

Ottományi K.: Római *vicus* Budaörsön. In: Ottományi K. (szerk.): *Római vicus Budaörsön. Régészeti Tanulmányok*. Budapest, 2012, 9-407..

Ottományi K.: A Visegrád-Gizellamajori erőd Ny/I. helyiségének késő római kerámiája. In: Bíró Sz.–Vámos P. (szerk.): *FiRKák II.* 2012, 383–418.

<http://archeologia.hu/a-visegrad-gizellamajori-erod-ny-i-helyisegenek-keso-romai-keramiaja>

Ottományi K.: Újabb római vicusok Aquincum territoriumán. *Dissertationes Archaeologicae* Ser.3. No.2. Budapest 2014, 97–142.

Hárshegyi, P. and Ottományi, K.: Imported and local Pottery in late Roman Pannonia. In: L. Lavan (ed.) *Local Economies? Production and Exchange of Inland Regions in Late Antiquity* (Late Antique Archaeology 10 – 2013) Leiden 2013, 471–528.

Ottományi, K.: Veränderungen des Töpferhandwerks in der ersten Hälfte 5. Jhs. anhand der Keramik der Befestigung Visegrád–Gizellamajor. In: Vida, T. (ed.): *Romania Gothica II. The Frontier World. Romans, Barbarians and Military Culture*. Budapest 2015, 691–740.

Ottományi K.: A Visegrád–Gizellamajorban feltárt késő római kiserőd keletkezése a kerámia anyag alapján (Déli épületszárny). *Archaeologia — Altum Castrum* online magazin. 2015 március, 1–93. <http://archeologia.hu/ottomanyi-visegrad-gizellamajor-keramia-anyaga>

Ottományi, K.: In den Boden eingetieft Häuser im Vicus von Budaörs. In: Bíró, Sz.–Molnár, A. (Hrsg.): *Ländliche Siedlungen der römischen Kaiserzeit im mittleren Donauraum*. Győr 2015, 119–167.

Ottományi K.: A vezetőréteg sírjai a budaörsi vicus késő római temetőjében. In: *Beatus homo qui invenit sapientiam. Ünnepi kötet Tomka Péter 75. születésnapjára.* (Szerk.: Csécs Teréz, Takács Miklós. Közreműködött: Merva Szabina). Győr, 2016, 511–548.

Ottományi K.: A budaörsi római *vicus* temetője (The cemetery of the roman vicus at Budaörs). In: Ottományi K. (szerk.): *A budaörsi római vicus temetője. Régészeti tanulmányok*. Budapest, 2016, 9–372.

Ottományi K.: Római villagazdaságok Érden, a Benta-patak völgyében. *Kuny Domokos Múzeum Közleményei* 22 (2016) 13–67.

Ottományi K.: Késő kelta – kora római településrészletek Perbálon. *Studia Comitatus* 35 (2017) 11–67.

Ottományi K.: A pátyi temető római sírjai (Malom-dűlő). Szentendre, 2019.

Ottományi, K.: Late Roman Pottery from Room III/North at the Visegrád–Gizellamajor fort. *Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae* 71 (2020) 15–70.

Ottományi K.: A pilisszántói római őrtorony kerámiája. *Studia Comitatus* 39 (2021) 48–85.

Ottományi K.: Rómaiak a Hosszúréti-patak partján. In: Turai István (szerk.): *Régészeti feltárások Törökbálinton.* (Mesél a múlt sorozat). Törökbálint, 2021, 93–145.

Ottományi, K.: Neue Angaben zur Keramik des spätrömischen Wachtturms bei Leányfalú. In: *Aquincum Aeternum. Studia in honorem Paula Zsidi.* *Aquincum Nostrum* II.9. Budapest 2022, 359–382.

Ottományi K.: A Szigetmonostor-Horányban feltárt kikötőerőd késő római kerámiája. *Studia Comitatus* 40 (2022) 126–159.

Ottományi, K.: Dr. Ernő Andrassy, museum director, researcher of the Ier Valley prehistory. In: Gergő István Farkas (ed.): „We should not, however, think that we are pioneers”. *Museums on Troubled Waters in the Past and Today.* Nyíregyháza – Szeged 2022, 225–240.

Ottományi Katalin: Késő római településrészlet Perbálon (Kukorica-dombi-dűlő). Late Roman settlement fragment near Perbál. In: Merczi Mónika (szerk.): „*Testas, turre, tegulas, titulosque literate tractavit*” *Ünnepi kötet H. Kelemen Márta 80. születésnapjára.* Magyar Nemzeti Múzeum, Budapest, 2023, 357–405.

Ottományi Katalin – Dr. Andrassy Ernő: Volt egyszer egy múzeum. „Érmellék történelmi múzeuma – Dr. Andrassy – Érmihályfalva” Budapest, 2023.